

Wycena należności kredytowych banku komercyjnego metodą zamortyzowanego kosztu według efektywnej stopy procentowej.

Konsekwencje dla wyniku finansowego

Przemysław Paprotny

Zbliżający się termin wejścia w życie obowiązku stosowania przez spółki giełdowe Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) do sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych¹ coraz częściej wywołuje pytania o sposób wyceny podstawowych pozycji bilansowych w bankach. Zarówno MSSF, jak i polskie przepisy o rachunkowości² wprowadzają zasadnicze zmiany w wycenie pozycji bilansowych. Istnieje obawa, że może to przynieść negatywne skutki dla wyników finansowych, a co za tym idzie kapitałów własnych banków. Do istotnych przekształceń dojdzie w zakresie wyceny należności z tytułu kredytów, pożyczek oraz emisji dłużnych papierów wartościowych, które są dominującą częścią aktywów polskiego sektora bankowego.

Artykuł ma na celu pokazanie zarysu zmian, jakie zaczną obowiązywać w zakresie wyceny kredytów bankowych w nadchodzącym roku bilansowym. Na przy-

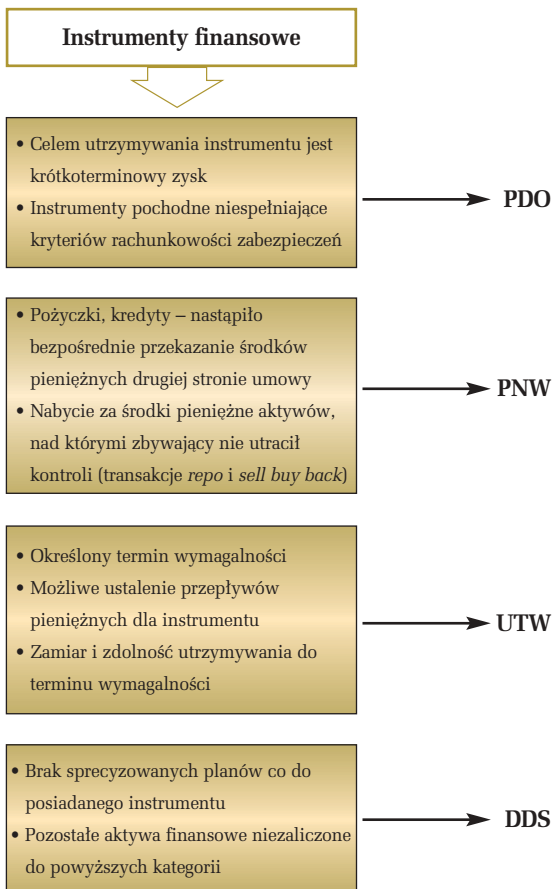
kładzie przedstawiono różnice między wyceną kredytu metodą obecnie obowiązującego kosztu historycznego oraz metodą zamortyzowanego kosztu według efektywnej stopy procentowej. Uzupełnieniem przykładu jest księgowa ewidencja operacji związanych z kredytem, zarówno od strony banku, jak i kredytobiorcy. We wnioskach pokazano potencjalny wpływ wprowadzonych zmian na wyniki finansowe i kapitały banków oraz konsekwencje dla kredytobiorców, akcjonariuszy i podmiotów sprawujących nadzór nad bankami.

1. Aktualny stan prawny

Od 1 stycznia 2002 r. zaczęły obowiązywać przepisy znowelizowanej ustawy o rachunkowości oraz rozporządzenia dotyczące instrumentów finansowych. Wzorowane na zasadach MSR 32 i 39 wprowadziły nowe zasady w odniesieniu do klasyfikacji, wyceny i księgowania pozycji bilansowych. Rewolucją w wycenie księgowej było wprowadzenie obowiązku podziału instrumentów finansowych na kategorie w zależności od celu ich utrzymywania w portfelu (schemat 1).

¹ Rozporządzenie Nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady UE z 19 lipca 2002 r. o zastosowaniu Międzynarodowych Standardów Rachunkowości. Począwszy od 1 stycznia 2005 r. rozporządzenie wprowadza obowiązek sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych przez podmioty dominujące, których kapitałowe papiery wartościowe są dopuszczone do publicznego obrotu na rynku regulowanym któregośkolwiek z państw członkowskich, według MSR/MSSF.

Schemat 1 Klasyfikacja instrumentów finansowych

Wyjaśnienie symboli:

PDO – przeznaczone do obrotu,

PNW – pożyczki i należności własne,

UTW – utrzymywane do terminu wymagalności,

DDS – dostępne do sprzedaży

Uwaga: powyższa klasyfikacja wynika z Rozporządzenia Ministra Finansów z 12 grudnia 2001 r., a zmieniony standard MSR 39 obowiązujący od 1 stycznia 2005 r. wprowadza inne kryteria klasyfikacyjne.

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie nowej klasyfikacji instrumentów do czterech kategorii wybiera się metodę wyceny (schemat 2). Instrumenty, które służą osiągnięciu krótkoterminowego zysku lub są używane do spekulacji, wycenia się wg wartości godziwej. Z kolei te instrumenty, które podmiot zamierza trzymać do terminu wymagalności wycenia się metodą zamortyzowanego kosztu według efektywnej stopy procentowej. Wartość godziwa odpowiada cenie, jaką moglibyśmy uzyskać na doskonale efektywnym rynku. Zamortyzowany koszt to cena instrumentu uwzględniająca dokonane spłaty oraz wartość dyskonta wyliczoną przy użyciu tzw. efektywnej stopy procentowej (odzwierciedlającej zmiany rentowności instrumentu oraz uwzględniającej poniesione koszty i otrzymane prowizje).

Według polskich przepisów o rachunkowości, stosowanie metody zamortyzowanego kosztu powinno było nastąpić już 1 stycznia 2002 r., jednak zbyt krótkie *vacatio legis* oraz brak precyzyjnych wytycznych stanowiły dużą przeszkodę w terminowym wywiązaniu się z tego obowiązku. Skłoniło to Ministerstwo Finansów do przesunięcia terminu o kolejne 2 lata.

Wprowadzenie metody zamortyzowanego kosztu wiąże się z wieloma trudnościami. Początkowo nie było jasnych wytycznych, jak efektywna stopa procentowa powinna być wyznaczana. Konieczne były dodatkowe nakłady na dostosowanie systemów rachunkowości. Przeszkodą może być także obowiązek przeliczenia wartości bilansowej wszystkich istniejących instrumentów wg nowej metody. Trudno jest bowiem wyznaczyć efektywną stopę procentową dla instrumentów, które znajdują się już w bilansie banku np. od 20 lat, a wynikające z nich przyszłe przepływy pieniężne są nie do oszacowania. Dodatkowo, zmiana sposobu wyliczania należności z tytułu odsetek i prowizji może przyczynić się do zmiany struktury przychodów banków.

2. Teoretyczne podstawy wyceny

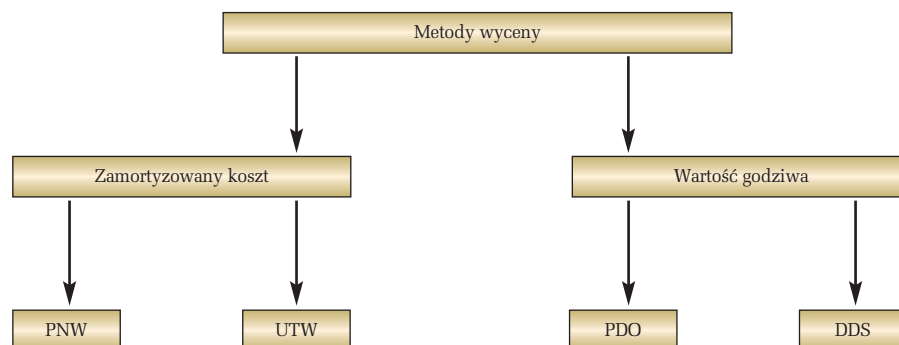
W artykule przeanalizowano instrumenty wyceniane metodą zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej (w skrócie – skorygowanej ceny nabycia). Przyjęto założenie, że bank udziela kredytu i zamierza utrzymywać go w swoim portfelu przez cały okres trwania umowy kredytowej. Według obecnie obowiązujących zasad, kredyt ten jest wyceniany według kosztu historycznego. Oznacza to, że w bilansie jest zaksięgowany w wartości nominalnej, którą pomniejsza się o dokonywane spłaty. Odsetki od kredytu naliczane są według stopy procentowej określonej w umowie. Prowizje i inne opłaty są zazwyczaj pobierane jednorazowo³ w momencie przyznania kredytu i stanowią wyodrębnioną część przychodów banku.

Według nowych zasad, kredyt ten będzie wyceniony metodą zamortyzowanego kosztu. Początkowo będzie ujęty w księgach w wartości nominalnej, a dalej będzie korygowany o skumulowaną kwotę dyskonta, wyznaczonego za pomocą efektywnej stopy procentowej. Stopa ta uwzględnia oprocentowanie kredytu określone w umowie oraz z jednej strony otrzymane prowizje, a z drugiej strony koszty poniesione przez bank. Należności z tytułu odsetek i prowizji w momencie spłaty stanowią łącznie przychód odsetkowy banku; wylicza się je za pomocą efektywnej stopy procentowej.

² Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych z dnia 12 grudnia 2001 r. (Dz.U. z dnia 22 grudnia 2001 r. nr 149, poz. 1674).

³ Banki zazwyczaj ustalają górną granicę kwotową, przy której prowizje przestają być zaliczane jednorazowo do przychodów, a zostają rozliczone w czasie.

Schemat 2 Wybór metody wyceny instrumentów finansowych

Wyjaśnienie symboli:

PDO – przeznaczone do obrotu,

PNW – pożyczki i należności własne,

UTW – utrzymywane do terminu wymagalności,

DDS – dostępne do sprzedaży.

Źródło: opracowanie własne.

Efektywna stopa procentowa oprócz elementu odsetkowego uwzględnia wszelkie pozostałe koszty ponoszone w związku z udzielanym kredytem i dlatego jest uznawana za właściwą miarę ceny kredytu. Kredytobiorcom ułatwia podejmowanie decyzji w zarządzaniu finansami, bo pozwala oszacować rzeczywisty koszt kapitału ze źródeł zewnętrznych. Z punktu widzenia banku jest natomiast złożonym narzędziem, uwzględniającym wartość pieniądza w czasie, służącym do bardziej aktualnego i wiarygodnego odzwierciedlenia wartości bilansowej kredytu oraz przychodu, jaki w związku z tym powstanie.

3. Analiza wartości kredytu wycenianego różnymi metodami

Na opisanym poniżej przykładzie przeanalizowano różnice między wyceną kredytu według kosztu historycznego a metodą zamortyzowanego kosztu według efektywnej stopy procentowej.

Przykład. Bank udzielił 1 stycznia 2004 r. kredytu w wysokości 100.000 złotych na okres 12 miesięcy. Ustalono stałą stopę procentową w wysokości 12% w skali rocznej. Bank pobiera prowizję przy przyznaniu kredytu w wysokości 2%. Spłata kredytu będzie następowała w równych ratach, w ostatnim dniu każ-

Tabela 1 Wycena kredytu o równych ratach kapitałowo-odsetkowych metodą kosztu historycznego

Miesiące 2004 r.	Podstawa naliczania odsetek	Odsetki (IPMT)	Rata kapitałowa	Rata kredytu (PMT)
	100.000,00			
Styczeń	92.115,12	1.000,00	7.884,88	8.884,88
Luty	84.151,39	921,15	7.963,73	8.884,88
Marzec	76.108,03	841,51	8.043,36	8.884,88
Kwiecień	67.984,23	761,08	8.123,80	8.884,88
Maj	59.779,19	679,84	8.205,04	8.884,88
Czerwiec	51.492,11	597,79	8.287,09	8.884,88
Lipiec	43.122,15	514,92	8.369,96	8.884,88
Sierpień	34.668,49	431,22	8.453,66	8.884,88
Wrzesień	26.130,30	346,68	8.538,19	8.884,88
Październik	17.506,72	261,30	8.623,58	8.884,88
Listopad	8.796,91	175,07	8.709,81	8.884,88
Grudzień	0,00	87,97	8.796,91	8.884,88
Razem		6.618,55	100.000,00	106.618,55

Źródło: obliczenia własne.

Schemat 3 Ewidencja kredytu w księgach banku

Należności		Rachunek bieżący		Należności odsetkowe	
(2) 100 000		(1) 2 000		(3) 1 000	
	7 885 (5)	(4) 1 000	100 000 (2)		1 000 (4)
		(5) 7 885			
Prowizje pobrane		Przychody odsetkowe			
	2 000 (1)		1 000 (3)		

Operacje:

- 1) zapłacenie prowizji za udzielenie kredytu,
- 2) otrzymanie środków z tytułu przyznanego kredytu,
- 3) naliczenie odsetek bieżącego okresu,
- 4) przelew środków z tytułu zobowiązania z tytułu odsetek,
- 5) spłata pierwszej raty kapitałowej kredytu.

dego miesiąca. Zakładamy, że bank będzie utrzymywał ten kredyt w swoim portfelu do terminu zapadalności.

3.1. Wycena kredytu przy założeniu, że spłata następuje według rat stałych

3.1.1. Wycena kredytu metodą kosztu historycznego

Zestawienie wartości kredytu wycenianego według kosztu historycznego dla poszczególnych okresów przedstawia tabela 1.

Wartość początkowa kredytu odpowiada jego wartości nominalnej i jest pomniejszana o spłaty wynikają-

ce z ustalonych w harmonogramie wielkości rat. Wysokość stałych rat kapitałowo-odsetkowych wyznaczono za pomocą funkcji PMT. Kwotę płatności odsetkowych przypadających na pojedynczy okres za pomocą funkcji IPMT. Spłata rat kapitałowych i odsetkowych następuje zgodnie na koniec każdego okresu kapitalizacji. Ewidencję operacji w księgach banku i kredytobiorcy przedstawiono na schemacie 3 i 4.

Przebieg zdarzeń gospodarczych związanych z udzielonym kredytem obejmuje zatem w pierwszej kolejności uregulowanie należnej prowizji za udzielenie

Schemat 4 Ewidencja kredytu w księgach kredytobiorcy

Zobowiązania		Rachunek bieżący		Zobowiązania z tytułu odsetek	
	100 000 (2)	(2) 100 000	(1) 2 000		1 000 (3)
(5) 7 885			(4) 1 000	(4) 1 000	
			(5) 7 885		
Prowizje zapłacone		Koszty odsetkowe			
(1) 2 000		(3) 1 000			

Operacje:

- 1) pobranie prowizji za udzielenie kredytu,
- 2) przelew środków z tytułu udzielonego kredytu,
- 3) naliczenie odsetek bieżącego okresu,
- 4) otrzymanie środków z tytułu odsetek,
- 5) otrzymanie spłaty pierwszej raty kredytu.

Tabela 2 Wycena kredytu o równych ratach odsetkowo-kapitałowych metodą zamortyzowanego kosztu według efektywnej stopy procentowej

Miesiące 2004 r.	Podstawa naliczania odsetek	Odsetki	Rata kapitałowa	Rata kredytu (PMT)	Δ odsetek*
	98.000,00				
Styczeń	90.409,91	1.294,79	7.590,09	8.884,88	294,79
Luty	82.719,53	1.194,50	7.690,37	8.884,88	273,35
Marzec	74.927,55	1.092,90	7.791,98	8.884,88	251,38
Kwiecień	67.032,62	989,95	7.894,93	8.884,88	228,87
Maj	59.033,39	885,64	7.999,24	8.884,88	205,80
Czerwiec	50.928,46	779,96	8.104,92	8.884,88	182,16
Lipiec	42.716,46	672,87	8.212,01	8.884,88	157,95
Sierpień	34.395,95	564,37	8.320,50	8.884,88	133,15
Wrzesień	25.965,52	454,44	8.430,44	8.884,88	107,76
Październik	17.423,70	343,06	8.541,82	8.884,88	81,76
Listopad	8.769,02	230,20	8.654,68	8.884,88	55,14
Grudzień	0,00	115,86	8.769,02	8.884,88	27,89
Razem		8.618,55	98.000,00	106.618,55	2 000,00

Uwaga: podobnie jak w przypadku kredytu wycenionego metodą kosztu historycznego spłata rat kapitałowych i odsetkowych następuje zgodnie na koniec każdego okresu kapitalizacji. Do wyznaczenia wysokości stałej raty kapitałowo-odsetkowej kredytu użyto funkcji PMT, natomiast raty odsetkowej – funkcji IPMT.

*Zmiana w wysokości odsetek przy wycenie kredytu metodą kosztu historycznego a metodą zamortyzowanego kosztu.

Źródło: obliczenia własne.

kredytu (lub innych dodatkowych kosztów ponoszonych przez bank przy tej okazji). Następnie bank stawia do dyspozycji kredytobiorcy środki z przyznanego kredytu. Po upływie pierwszego okresu rozliczeniowego bank nalicza odsetki (następuje równoległe zaksięgowanie należności z tytułu odsetek i przychodu odsetkowego). Wyksięgowanie należności odsetkowej następuje w momencie dokonania spłaty przez dłużnika (otrzymania środków przez bank). Równoległe ze spłatą odsetek spłacana jest część kapitałowa kredytu odpowiadającej danemu okresowi.

3.1.2. Wyznaczenie efektywnej stopy procentowej i wycena kredytu metodą zamortyzowanego kosztu

Na podstawie przepływów pieniężnych obliczonych powyższą metodą wyznacza się efektywną stopę procentową. Kalkulacja efektywnej stopy procentowej następuje według poniższego wzoru:

$$\sum_{i=1}^n \frac{P_i}{(1 + IRR)^{t_i}} = 0$$

gdzie:

P_i – przepływy pieniężne w i -tym okresie,

IRR – wewnętrzna stopa zwrotu,

t_i – liczba dni w i -tym okresie.

Przepływy pieniężne potrzebne do obliczenia efektywnej stopy procentowej obejmują sumę stałych rat kapitałowo-odsetkowych (ze znakiem dodatnim) oraz kwotę kredytu wypłaconego dłużnikowi, pomniejszoną o wielkość prowizji pobranej przy uznawaniu kredytu (ze znakiem ujemnym). Dla przyjętych w przykładzie założeń efektywna stopa procentowa wynosi

$IRR = 0,15854523$, czyli 15,8% w skali roku⁴. Na tej podstawie (tzn. wykorzystując $IRR = 15,8\%$) dokonuje się wyceny kredytu metodą zamortyzowanego kosztu (por. tabela 2).

Ewidencjonowanie operacji związanych z udzieleniem kredytu w księgach banku przedstawia schemat 5.

Ewidencję podstawowych operacji w księgach kredytobiorcy przedstawia schemat 6.

Ewidencjonowanie operacji związanych z kredytem wycenianym metodą zamortyzowanego kosztu rozpoczyna się od ujęcia kwoty należności. Następnie przyznane środki, pomniejszone o kwotę prowizji, są stawiane do dyspozycji kredytobiorcy. Prowizję rozlicza się w czasie według efektywnej stopy procentowej. Rozliczenie prowizji metodą liniową będzie miało miejsce jedynie w przypadku, gdy nie ustalono z góry sposobu zmian wysokości oprocentowania lub termin płatności rat kredytu, np. może to dotyczyć kredytów z tytułu kart kredytowych. Część rozliczanej w czasie prowizji, wraz z odsetkami przypadającymi na dany okres, będzie przychodem odsetkowym banku. Różnica w porównaniu z tradycyjną metodą polega na tym, że prowizja nie będzie odrębnym składnikiem przychodu, a będzie zaliczana do przychodów odsetkowych. Wyznaczenie wartości bilansowej kredytu w przypadku kredytu wycenionego metodą zamortyzowanego kosztu następuje poprzez wzięcie pod uwagę sald dwóch kont księgowych: Należności oraz Rozliczenie prowizji.

⁴ W przypadku przyjęcia jako bazowej jednostki czasu dni zamiast miesięcy wyznaczenie wewnętrznej stopy zwrotu będzie precyzyjniejsze i można do tego użyć funkcji XIRR.

Schemat 5 Ewidencja kredytu wycenionego metodą zamortyzowanego kosztu w księgach banku

Należności		Rachunek bieżący		Przychody odsetkowe	
(1) 100 000			98 000 (1a)		1 295 (2)
	7 885 (4)	(3) 1 000			
		(4) 7 885			
Należności odsetkowe		Rozliczanie prowizji			
(2a) 1 000			2 000 (1b)		
	1 000 (3)	(2b) 295			

Operacje:

- 1) udzielenie kredytu,
- 1a) przelew środków na konto kredytobiorcy,
- 1b) ujęcie prowizji od udzielenia kredytu jako przychodu rozliczanego w czasie,
- 2) ujęcie przychodu odsetkowego za bieżący okres,
- 2a) część odsetkowa,
- 2b) część przychodu z tytułu prowizji pobranego z góry,
- 3) otrzymanie środków z tytułu naliczonych odsetek okresowych,
- 4) otrzymanie spłaty pierwszej raty kapitałowej kredytu.

3.2. Wycena kredytu przy założeniu rat malejących

3.2.1. Wycena metodą kosztu historycznego

Wycena kredytu o malejących ratach kapitałowo-odsetkowych metodą zamortyzowanego kosztu przebiega według tego samego schematu, co w przypadku kredy-

tu o ratach stałych. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że przepływy pieniężne są różne dla tych dwóch rodzajów kredytu. Obliczenie rat malejących polega na wyznaczeniu rat kapitałowych o jednakowej wysokości dla każdego okresu, a następnie wyznaczeniu należnych bankowi odsetek. Zasady księgowania operacji związanych z kredytem pozostają niezmienione.

Schemat 6 Ewidencja kredytu wycenionego metodą zamortyzowanego kosztu w księgach kredytobiorcy

Zobowiązania		Rachunek bieżący		Zobowiązania z tytułu odsetek	
	(1) 100 000	(1a) 98 000		(3) 1 000	1 000 (2a)
7 885 (4)			(3) 1 000		
			(4) 7 885		
Prowizje do rozliczenia		Koszty odsetkowe			
(1b) 2 000		(2) 1 295			
	295 (2b)				

Operacje:

- 1) postawienie kredytu do dyspozycji,
- 1a) wpływ środków z banku,
- 1b) ujęcie prowizji od przyznanego kredytu jako prowizja do rozliczenia,
- 2) ujęcie kosztu odsetkowego za bieżący okres,
- 2a) część odsetkowa,
- 2b) część prowizji rozliczanej w czasie,
- 3) przelew środków z tytułu odsetek danego okresu,
- 4) spłata pierwszej raty kapitałowej kredytu.

Tabela 3 Wycena kredytu o malejących ratach kapitałowo-odsetkowych metodą kosztu historycznego

Miesiące 2004 r.	Podstawa naliczania odsetek	Odsetki	Rata kapitałowa	Rata kredytu (PMT)
	100.000,00			
Styczeń	91.666,67	1.000,00	8.333,33	9.333,33
Luty	83.333,33	916,67	8.333,33	9.250,00
Marzec	75.000,00	833,33	8.333,33	9.166,67
Kwiecień	66.666,67	750,00	8.333,33	9.083,33
Maj	58.333,33	666,67	8.333,33	9.000,00
Czerwiec	50.000,00	583,33	8.333,33	8.916,67
Lipiec	41.666,67	500,00	8.333,33	8.833,33
Sierpień	33.333,33	416,67	8.333,33	8.750,00
Wrzesień	25.000,00	333,33	8.333,33	8.666,67
Październik	16.666,67	250,00	8.333,33	8.583,33
Listopad	8.333,33	166,67	8.333,33	8.500,00
Grudzień	0,00	83,33	8.333,33	8.416,67
Razem		6.500,00	100.000,00	106.500,00

Uwaga: odsetki wyznacza się poprzez kapitalizację prostą z dołu, wyrażoną jako iloczyn stopy procentowej odpowiadającej pojedynczemu okresowi spłaty oraz pozostałego do spłaty kwoty kapitału kredytu na koniec okresu kapitalizacji.

Źródło: obliczenia własne.

3.2.2. Ustalenie efektywnej stopy procentowej i wycena kredytu metodą zamortyzowanego kosztu

Do wyceny kredytu metodą zamortyzowanego kosztu, którego spłata następuje według malejących rat kapitałowo-odsetkowych należy wyznaczyć efektywną stopę procentową. Sposób jej obliczenia pozostaje niezmienny. Ponieważ w przypadku kredytu o malejących ratach odsetki są wyznaczane od innej podstawy, ich wysokość jest różna. Powoduje to, że struktura przepływów pieniężnych służących do wyznaczenia efektywnej stopy procentowej także się różni. W rezultacie efektywna stopa procentowa wynosi $IRR = 0,15923688$ (czyli 15,9%).

W analizowanym przypadku sposób wyliczenia odsetek od kredytu jest inny, bo podstawą obliczania odsetek są stałe raty kapitałowe (por. tabela 3). W konsekwencji odmienna jest struktura przepływów pieniężnych, a zatem różni się także wysokość efektywnej stopy procentowej. Podobnie jak w poprzednim przykładzie różnica między sumą spłacanych rat kapitałowo-odsetkowych w przypadku kredytu o ratach stałych i kredytu spłacanego według rat malejących odpowiada kwocie naliczonej przez bank prowizji od udzielenia kredytu.

Tabela 4 Wycena kredytu o malejących ratach kapitałowo-odsetkowych metodą zamortyzowanego kosztu według efektywnej stopy procentowej

Miesiące 2004 r.	Podstawa naliczania odsetek	Odsetki	Rata kapitałowa	Rata kredytu (PMT)	Δ odsetek*
	98000,00				
Styczeń	89.967,10	1.300,43	8.032,90	9.333,33	300,43
Luty	81.910,94	1.193,84	8.056,16	9.250,00	277,17
Marzec	73.831,21	1.086,94	8.079,73	9.166,67	253,60
Kwiecień	65.727,60	979,72	8.103,61	9.083,33	229,72
Maj	57.599,79	872,19	8.127,81	9.000,00	205,52
Czerwiec	49.447,45	764,33	8.152,33	8.916,67	181,00
Lipiec	41.270,28	656,15	8.177,18	8.833,33	156,15
Sierpień	33.067,92	547,65	8.202,35	8.750,00	130,98
Wrzesień	24.840,06	438,80	8.227,86	8.666,67	105,47
Październik	16.586,35	329,62	8.253,71	8.583,33	79,62
Listopad	8.306,44	220,10	8.279,90	8.500,00	53,43
Grudzień	0,00	110,22	8.306,44	8.416,67	26,89
Razem		8.500,00	98.000,00	106.500,00	2.000,00

* Zmiana w wysokości odsetek przy wycenie kredytu metodą kosztu historycznego a metodą zamortyzowanego kosztu.

Źródło: obliczenia własne.

4. Podsumowanie

Konsekwencje wprowadzenia obowiązku wyceny kredytów według zamortyzowanego kosztu będą mało znaczące dla wysokości wyników finansowych i kapitałów własnych banków. Jak pokazano na przykładach liczbowych, pomimo że nastąpiła zmiana sposobu księgowania prowizji od kredytu, wielkość przychodów pozostaje niezmienną. Czynnikiem mogącym negatywnie wpłynąć na wynik banku może być koszt wprowadzenia modyfikacji w systemach informatycznych.

Należy jeszcze zwrócić uwagę na inne konsekwencje. Przede wszystkim zmieni się struktura przychodów. Powiększą się przychody odsetkowe, kosztem zmniejszenia przychodów z tytułu prowizji. Wpływ pojedynczego kredytu na wynik finansowy banku będzie niewielki, ponieważ prowizje od udzielenia kredytu zazwyczaj nie przekraczają poziomu 2–3% wartości zaangażowania. Jednak w całym sektorze może dojść do znacznych przesunięć w pozycjach rachunku wyników. Do rozliczania prowizji w czasie będzie wykorzystywana efektywna stopa procentowa. Stosowana dotąd metoda liniowa zostanie ograniczona do minimum (porównaj punkt 3.1.2). Odbiorcom sprawozdań finansowych trudno będzie zatem oszacować przychody prowizyjne banków, zwłaszcza w przypadku kredytów o zmiennych stopach procentowych.

Poważnym problemem dla banków będzie wycena według nowych zasad posiadanego już w księgach portfela kredytów, ze względu na brak danych potrzebnych do ustalenia efektywnej stopy procentowej.

Dla analityków finansowych kwestią godną uwagi będzie nieco inny sposób odczytywania wartości bilanso-

wej kredytów. Wartość ta będzie wypadkową sald kont bilansowych: Należności z tytułu udzielonych kredytów, Rozliczenie prowizji oraz innych odpisów z aktualizacji wartości aktywów finansowych (rezerw celowych).

Przedstawione w niniejszym artykule przypadki wyceny kredytu bazują na uproszczonych założeniach. Pominęto kwestie zmiany kursu, występujące przy kredytach walutowych, oraz zmiany stóp procentowych w okresie do zapadalności instrumentu.

Analizując kwestie wyceny od strony uczestników rynku, klientów i instytucji sprawujących nadzór nad bankami, należy podkreślić, że pojawi się dodatkowy obszar wymagający monitorowania i kontroli. Konieczna będzie weryfikacja modeli stosowanych przez banki do wyznaczania efektywnej stopy procentowej. Akcjonariusze i analitycy będą mieli utrudnione zadanie przy ocenie portfela kredytowego, ponieważ ciągłość szeregów czasowych może zostać zakłócona. Będzie to spowodowane uwzględnieniem nowych parametrów przy wyznaczaniu wartości bilansowej kredytu wyconionego metodą zamortyzowanego kosztu.

Podsumowując, należy uznać, że zastosowanie metody zamortyzowanego kosztu do wyceny należności lepiej odzwierciedli rzeczywiste wartości wybranych kategorii bilansu i rachunku wyników. Dotychczasowe problemy organizacyjne banków związane z wprowadzeniem nowych metod wyceny instrumentów finansowych wskazują jednak, że w początkowym okresie korzyść tę mogą przesłonić koszty przestrojenia systemów informatycznych banków, zakłócenie ciągłości szeregów czasowych i konieczność zmiany sposobu interpretacji wielkości sprawozdawczych.

Literatura

1. Z. Adamkiewicz: *Wartość godziwa i jej ustalanie*. „Rachunkowość” nr 9/2001.
2. T. Bakalarski: *Wycena za pomocą skorygowanej ceny nabycia*. „Rachunkowość” nr 1/2003.
3. J. Bieniowski: *Instrumenty finansowe i efektywna stopa procentowa*, „Bank” nr 10/2002.
4. R. A. Brealey, S. C. Myers: *Principles of Corporate finance*. McGraw-Hill Boston 2000.
5. M. Dobija, E. Smaga: *Podstawy matematyki finansowej i ubezpieczeniowej*. Warszawa – Kraków 1996 PWN.
6. B. Graczyk, T. Bakalarski: *Wycena według efektywnej stopy procentowej*. „Bank” nr 10/2003.
7. M. J. Grego, R. A. Zollo: *Auditing Fair Value Measurements and Disclosures*. „Commercial Lending Review” listopad 2003.
8. E. A. Hendriksen, M. F. van Breda: *Teoria rachunkowości*. Warszawa 2002 PWN.
9. A. M. King: *Fair value accounting. Its Time Has Come and Gone*. „Strategic Finance” wrzesień 2003.
10. M. Marcinkowska: *Skorygowana cena nabycia – nowa kategoria ceny*. „Rachunkowość” nr 10/2002.
11. P. D. McCarthy: *Unnecessary Complexity In Accounting Principles*. „The CPA Journal” marzec 2004.
12. B. Nalepa: *Podstawy matematyki finansowej*. „Skrypty uczelniane Akademii Ekonomicznej w Katowicach”, Katowice 1997.
13. J. Sawicka, T. Sawicki: *Efektywna stopa procentowa kryterium decyzyjnym*. „Rachunkowość” nr 7/2004.
14. Rozporządzenie ministra finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych z dnia 12.12.2001 (Dz. U. z dnia 22 grudnia 2001 r. nr 149, poz. 1674).